

Bolygók

A Vénusz 2002. évi keleti elongációja

A Vénusz 2002. január 14-i felső együttállását követően kezdődött a bolygó keleti kitérése, mely viszonylag korán, még idén, az október 31-i alsó együttállással le is zárult. A Vénusz láthatósági időszakának elején még könnyen megfigyelhető objektumként mutatkozott a nyugati égbolton. Dichotómiája felé közeledve viszont egyre csökkenő deklinációja miatt egyre nehezebbé váltak megfigyelési körülményei. Azt követően szinte csak kizárólag a nappali égbolton volt nyomon követhető. Ennek megfelelően nem véletlen, hogy mind az észlelők, mind az észlelések száma jelentősen megcsappant az előző kitérésekhez képest. A szomorú mérleg: 6 észlelő, 28 megfigyelés, melyből 18 (65%) a Polaris Csillagvizsgálóban született. Az észlelések 70%-a június és július hónapokban készült.

Észlelő	Észl.	Műszer
Bartha Lajos (Budapest)	9	15 C
Bánhalmi Balázs (Budapest)	1	15 C
Hollósy Tibor (Budapest)	11	20 C
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	1	15 C
Rózsashegyi Márton (Budapest)	1	20 T
Tóth Bence (Cegléd)	5	8 L

Rövidítések: C= Cassegrain; L= refraktor; T= reflektor

Dichotómia

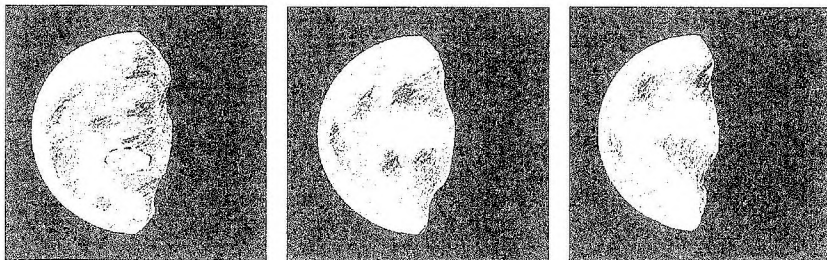
A megfigyelések során ezúttal is a dichotómia megfigyelése volt az egyik elsődleges cél. A dichotómia időpontja ezúttal augusztus 20-ára esett. Mivel köztudott, hogy az esti láthatóságok idején a fázis „siet”, már az ezt megelőző egy hét során érdemes volt még intenzívebben figyelemmel kísérni a bolygót. Ezúttal ez senkinek sem sikerült. Az utolsó előtti észlelést ui. július 25-én *Hollósy* végezte. Ezután a megfigyelési sorozat megszakadt, és az ezt követő és egyben legutolsó észlelés már csak szeptember 15-én született meg, *Tóth* jóvoltából. Mivel a fenti két észlelés közötti időszak során egyetlen megfigyelés sem készült a Vénuszról, a dichotómia bekövetkeztének pontos időpontját nem sikerült meghatározni.

A fázisbecsléseket megvizsgálva tapasztalható ugyan, hogy a dichotómia felé közeledve a megfigyelt fázisértékek sok esetben rendre kisebbek az előre számított értékeknél, de azok jelentős, 2–11% között alakuló eltérése alapján csak sejtethetjük, hogy arra ezúttal is jó pár nappal korábban került sor.

Sötét és világos intenzitású területek

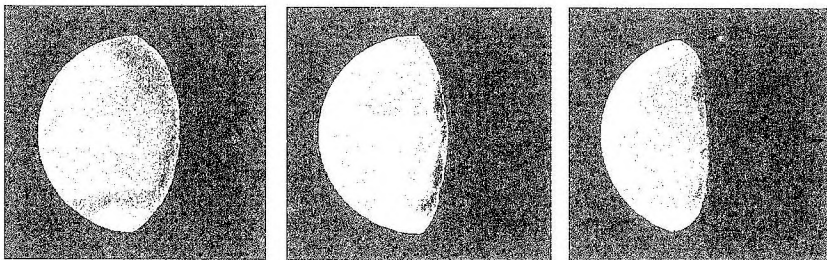
A dichotómia sikertelen megfigyelése mellett viszont az észlelések 80%-ában sikerült néhány jellemző részletet megfigyelni a bolygó korongján. Hasonlóan az előző nyugati kitéréshez, most is a sötét területek domináltak, melyek többnyire átlagosan 5–6

körüli intenzitási értékek voltak. Legtöbbször a terminátor vonala mentén jelentkeztek, és folyamatosan elhalványodtak a korong nyugati pereme felé. A 9–10-es intenzitási értékekkel bíró világosabb területek többsége, néhány kivételtől eltekintve, legtöbbször a bolygó pólusai környékén voltak megfigyelhetőek. Különösen északon környékén jelentkeztek, s legtöbbször pólussapka volt.

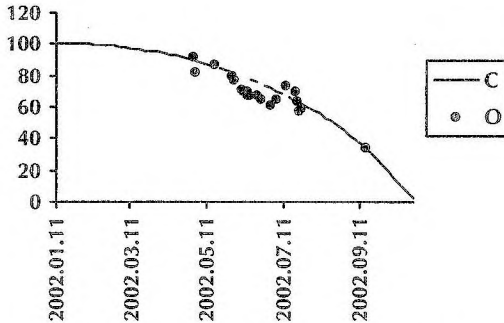
Balra: 2002.06.08. 18:55 UT, 15 C, 225x, vörös színszűrő (Bartha Lajos), középen: 2002.06.11. 19:00 UT, 15 C, 225x, vörös színszűrő (Bartha Lajos), jobbra: 2002.06.30. 19:00 UT, 5 L, 94x, zöld színszűrő (Bartha Lajos)

Az első, részleteket is tartalmazó beszámolóik május 1-jén készültek. *Hollósy és Rózsashegyi* a Polaris Csillagvizsgáló 15 cm-es Zeiss-távcsövét használva, neutrálszűrő segítségével figyelt meg a korong déli felén egy a terminátor felől szélesebben induló, nyugat felé csúcsban végződő alakzatot. Az ezt követő két hónapban közvetlenül a déli pólus alatt többször voltak megfigyelhetőek ehhez hasonló alakzatok. Ezek *Bartha és Hollósy* több rajzán is megjelennek.

Balra: 2002.07.20. 18:45 UT, 20 C, 180x, (Hollósy Tibor), középen: 2002.07.22. 18:45 UT, 15 C, 225x, neutrál II szűrő (Hollósy Tibor), jobbra: 2002.07.23. 12:30 UT, 15 C, 225x, neutrál I szűrő (Hollósy Tibor)

Május végétől egy a fentiekben vázolt alakú terület látszik kiindulni a bolygó északi pólusa alól is. Több rajzon szerepel mindkét, a korong belseje felé kanyarodni látszó alakzat. A terminátor közelében az északi határozottabban átlagosan 4–5, míg a déli valamivel bizonytalanabban 5–6 intenzitásértékű volt.

A Vénusz számított (C) és észlelt (O) fázisai a 2002. évi keleti elongáció során

Terminátor anomáliák

Idén is jelentkeztek terminátor anomáliák, melyek a bolygó 70%-os fázisánál jelentkeztek először. Mindez jó egyezést mutat a tavalyi megfigyelésekkel, amikor az anomáliák 65%-os fázisértékig jelentkeztek.

Az első, anomáliát is ábrázoló rajzot Bartha készítette június 8-án. Ekkor a korong középső részétől délre és északra is látszott két határozott beöblösödés. Július 12-étől már Hollósy rajzain is megjelennek. Mindkét anomália – szinte mindig ugyanazon a helyen – egészen július végéig megfigyelhető maradt.

Pólussapkák (szarvak)

Az első pólussapkát idén először Barthának sikerült megfigyelnie, május 17-én. A sapka a bolygó északi részén jelentkezett. Szintén Bartha, valamint Hollósy május 31-én készült rajzain újra egy északi pólussapka került ceruzavégre. Az első déli pólussapkát Bartha ábrázolta június 12-i megfigyelése során, melyet újra látott június 20-án. A következőt egy hónap elteltével Hollósynak sikerült megpillantania július 21-én. Ekkor ismét az északi oldalon jelentkezett, és egy 6-os intenzitású gallér fogta körbe. Az ezt követő napok észlelései során többször volt látható.

Májustól július végéig tizenkilenc ízben sikerült pólussapkát megfigyelnie észlelőinknek, melyek közül csupán három jelentkezett az északi póluson.

HOLLÓSY TIBOR

Frissültek a bolygós honlap oldalai

Az elmúlt egy hónap során számtalan friss anyaggal bővítettük honlapunkat. Összeállítottunk egy a Naprendszer bemutató képes anyagot, valamint két új bolygófeldolgozás is felkerült az oldalakra, számtalan friss információ kíséretében. A Jupiter nemrég elkezdődött láthatósága kapcsán külön cikket olvashatnak észlelőink a különböző sávrajzok elkészítésének mikéntjéről és a vizuális észlelések megörökítésének technikai fogásairól. A kinézetében is megújult honlap a <http://bolygok.mcse.hu> címen érhető el.